

Aleksi Yrttiaho

17.5.2023

Valtiovarain controller -toiminto, VN/12953/2023

VNS 8/2022 vp Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta riskienhallinnan käsikirjaksi valtionhallinnon toimijoille.

Yleistä: Käsikirjan tavoite, selkeys, käyttökelpoisuus

Käsikirja muodostaa selkeän kokonaisuuden, joka kuvaa riskienhallinnan roolia valtionhallinnossa sekä riskienhallinnan järjestämistä ja toteuttamista yleisten viitekehysten mukaisesti. Käsikirja toimii lähtökohtana, jolla valtionhallinnon organisaatio voi kehittää omaa riskienhallintaa, mutta ei itsenäisesti kata organisaatiokohtaista tarvetta ohjeistaa riskienhallinnan järjestämisestä ja roolista osana sen toimintaa. Käsikirjan tukena tulee hyödyntää muuta valtionhallinnon yhteistä ohjeistusta, joista ainakin osa on huomioitu käsikirjan liitteinä.

Käsikirjassa osoitetaan korostetusti riskienhallinnan roolia valtionhallinnon toiminnassa. Riskienhallinnan toimeenpanoon liittyvä ohjeistus jää samalla pienemälle huomiolle. Käsikirjaa tulee tällöin hyödyntää yhdessä aiemmin riskienhallinnan ohjeen VM 22/2017 kanssa.

Käsikirjassa toistuu kiitettävästi riskinottohalukkuus, kehittyvien riskien ennakointi sekä positiivisten riskien käsittely. Suhteellisen matala riskinottohalukkuus on luontaista valtionhallinnon toimijoille. Mikäli näitä teemoja käsiteltäisiin käsikirjassa kootusti, voisi tämä tukea valtionhallinnon toimijoita osana toiminnan uudistamista tuloksekkaasti ja tehokkaasti. Luku 3.3 toteaa "riskienhallinnassa tärkeintä on tuottaa riskejä vähentäviä toimenpiteitä" - ei siis toimenpiteitä, jotka tukevat mahdollisuuksiin tarttumista hyväksyttävällä riskitasolla.

Riskienhallinnan kehittämisen tukena käsikirjassa voitaisiin esittää jokin karkea kypsyytasomalli. Luvussa 7 viitataan sisäisen valvonnan arviointikehikkoon. Arviointikehikko määrittelee hyvin riskienhallinnan perustason, mutta ei ota kantaa esimerkiksi yhtenäiseen riskienarviointiin, riskien vuorovaikutukseen tai ennakointiin osana riskienhallintaan. Selkeä kypsyytasomalli voi auttaa valtionhallinnon organisaatiota kehittämään riskienhallintatoimintojaan.

Kommentit lukuun 3: Viitekehys

Ei kommentteja

Kommentit lukuun 4: Riskienhallinta valtionhallinnossa

Luku kuvaa prosesseja, joissa riskienhallinnalla on rooli. Luvun perusteella jää epäselväksi, onko sen tarkoituksena olla keskustelunavaus riskienhallinnan ja vaikutustenarvioinnin roolin vahvistamisesta esitetyissä prosesseissa vai riskienhallinnan ammattilaisille tarkoitettu kuvaus siitä, miten nämä prosessit toimivat.

Luvussa nostetaan kiitettävästi esiin riskienhallinnan järjestäminen valtionhallinnon organisaation ja yhteisten palveluiden kesken. Pitkäksi muodostetuissa toimintoketjussa on mahdollista, että riskienhallinnan vastuut jäävät epäselväksi ja riskinottohalukkuus sekä -kyky eivät kohtaa. Erityspiirteenä käyttövelvoitettujen palveluiden osalta on, että asiakkaalla ei välttämättä ole tosiasiallista vaikutusmahdollisuutta riskitasoon.

Kommentit lukuun 5: Riskienhallinnan suunnittelu

Luku kuvaa selkeästi ja yleistasoisesti riskienhallintatoiminnon suunnitteluun liittyviä kysymyksiä.

Luvussa nousee aikaisempaan ohjeistukseen verrattuna vahvemmin esille tarve yhtenäiselle riskienarviolle ja tiedonjakamiselle yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi. Riskienhallinnan yhteentoimivuuden varmistaminen edellyttää tarkempaa ohjeistusta kuin mitä käsikirjassa toistaiseksi on esitetty. Yhteentoimivuuden tavoitetta tulee myös punnita riskienhallinnan eri tasojen sekä aikajänteiden näkökulmasta. Sivun 23 kuviossa 5 on käsitelty riskienhallinnan eri tasoja. Kullakin tasolla tunnistetut olennaiset riskit voivat poiketa toisistaan. Tämän lisäksi arviointikriteerit voivat poiketa, jotta riskienhallinta tuottaa tason mukaisen päätöksen kannalta hyödynnettävää tietoa.

Kommentit lukuun 6: Riskienhallinnan toteuttaminen

Luku kuvaa selkeästi riskienhallinnan toteuttamisen mahdollista kulkua sekä joitakin hyödyllisiä työkaluja ja menetelmiä riskienhallinnan tueksi. Luvussa on kiitettävästi kuvattu riskienarviointikriteereitä konkreettisin esimerkein, mikä voi mahdollistaa yhteentoimivan riskitiedon muodostamiseksi. Samalla käsikirja muistaa todeta, että arviointikriteerit tulee sovittaa kuhunkin organisaation ja riskienhallinnan tasoon. Arviointikriteerit eivät ota kantaa riskienhallintatoimenpiteiden tehokkuuden arviointiin. Yhtenäinen tapa arvioida riskin merkitystä ja hallintatoimien tehoa on edellytys johdonmukaiseen jäännösriskin käsittelyyn ja tietoiseen hyväksyntään.

Käsikirjan kappale raportoinnista hyötyisi, mikäli olennaisten riskien sekä merkittävien riskien sekä niiden hallintatoimien tehokkuutta käsiteltäisiin.

Kommentit lukuun 7: Arviointi ja jatkuva parantaminen

Luvussa korostetaan hyvin sitä, että riskienarviointiakin on hyvä aika ajoin tarkastella kriittisesti. Käsikirjassa mainitaan laadunarviointimallien hyödyntäminen ja viitataan EFQM-malliin. Sen sijaan tai rinnalle olisi hyvä nostaa CAF (The Common Assessment Framework) itsearviointimalli, joka on vastaava laadunarviointimalli kuin EFQM. CAF-malli on kuitenkin suunniteltu erityisesti julkisen hallinnon tarpeisiin eurooppalaisessa yhteistyössä. CAF-mallin etuna on myös maksuttomuus ja se, että se on kaikkien saatavilla.

Pääjohtajan sijainen, hallinto- ja talousjohtaja

Mia Nykopp

Teknologia- ja riskienhallintajohtaja

Aleksi Yrttiaho

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page

Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende